

Başkomutan Emsalsiz Lider

Ahmet Yavuz

İstanbul, Kırmızı Kedi Yayınları, 2021, 584 sayfa, ISBN:978-605-298825-1

Zafer SARAÇ*

Komuta etmek; komutayı idareye muktedir olmak zordur. Sorumluluk, omuzlardaki apoletlerin üstüne yük olup biner. Her asker yüklenmiş olunan sorumluluğu kaldıramaz, hele yanlış ve hatanın ceremesinin hayatlarla ödendiği o büyük er meydanlarında -savaş alanlarında- hesap bazen tahmin edilemeyecek kadar ağırlaşır. Bu yüzden büyük askerler arasından zorlukları yenen, mesuliyet sahibi, muzaffer, emsalsiz liderler ve süper insanlar zuhur eder. Mustafa Kemal Atatürk de öncelikle asker olup, emsalsiz lider pozisyonuna kılıç ehli kimliğiyle erişir. Askerlikle birleşen savaşçı kimliğini cephelerde zirveye eriştiren Mustafa Kemal Atatürk'ün kişiliğinin parçaları, onu başarıya götüren amillerin ışığında tekrar tekrar mercek altına alınır. Ahmet Yavuz da son eseriyle Atatürk'ün asker kimliğini deşifre etmeye çalışır.

Ahmet Yavuz, Türk Silahlı Kuvvetlerine uzun yıllar hizmet vermiş, çeşitli komuta kademelerinde önemli görevlerde bulunmuştur. Son olarak tümgeneral rütbesiyle emekli edilmiştir. Bir askeri, en iyi başka bir askerin anlayacağından hareketle Mustafa Kemal Atatürk'ün askerî kimliğini deşifre etmek amacıyla eserini kaleme almıştır. Tabii müellifin eseri sadece Atatürk'ün askerî biyografisinden ibaret değildir. Eserin geri planındaki amacı ise kitap okundukça aşikâr hâle gelir.

Öncelikle eserin yazılmasını sağlayan ana amile bakıldığında; Türk ordusunun ve askerî sisteminin son zamanlarda meydana gelen travmatik olaylarla yıprandığından hareketle, ortaya çıkan kaotik durumun yarattığı değer kaybının tersine çevrilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle eserde Türk ordusunun geçmiş ve

---

* www.kitapsuuru.com sitesi Genel Yayın Yönetmeni, zafersarac@hotmail.com

gelecek eksenindeki başarısının altındaki ana sebepler Atatürk'ün askerî kimliğinin yönlendirmesiyle mahir bir şekilde sunulmuş, Türk ordusunu başarıya götüren faktörlerin orduya tekrar kazandırılmasındaki etmenler tarih anlatısıyla olaylar üzerinden deklare edilmiştir.

Tarihî olayların birbirine benzer terkipleri vardır; aynı şekilde askerî olayların ve askerî kimliklerin de... Yavuz, buradan hareketle Atatürk stratejik ve askerî dehasının yüksek basirete evrildiği noktaları okuruna iyi bir şekilde kanıksatmayı amaç edinmiştir. Böylelikle Atatürk'ün askerî yaşamındaki önemli köşe taşları dile getirilmiştir. Bu yüzden Atatürk'ü asker olarak zirveye çıkaran bütün askerî başarılar, küçük çatışmalarına varıncaya kadar tam manasıyla asker gözüyle sayfalara taşınmıştır.

Asker gözüyle olayların aktarılması, ikinci bir etmeni görünür kılmıştır. Sayfalar arasında askerî terminolojinin önemli bileşenleri ve stratejileri okurun dikkatini çekecek derecededir. Özellikle yaşanan savaşların sunumunun kademe kademe ele alınması, bir yerde okurun savaş raporunu okumasını sağlar. Her ne kadar askerî terminolojinin bir askere daha iyi hitap edebileceği düşünülse de eserin genel okuyucu kitlesinin de ilgisini çekeceğine şüphe yoktur. Hele günümüzde yaşanan polemiklere bakıldığında Kurtuluş Savaşı esnasında, öncesinde ve sonrasında meydana gelen olayların bazı mecralarca küçümsendiği dikkati çeker. Oysaki mücadelenin tüm katmanları gözler önüne serildiğinde, yaşananların askerî bir mücadeleden fazlasını içerdiği de dikkati çeker. Yavuz, zaferin, mağlubiyetin ve mücadelenin tüm yönlerini görünür kılarak; okurunu, askerlik ve komuta güçlüğü konusunda bilgilendirir. Mevzubahis konularda okurun bilinçlenmesi bile, askere hitap eden yönlerin sivili de bağlayacağını gündeme getirir.

Eserin güçlü yönlerinden biri de sadece geçmişte kalmamasıdır. Anlatılan olaylar vasıtasıyla Atatürk'ün zamanı ve zemini aşan basiretinin geniş zamandaki tezahürleri sık sık dile getirilir. Ayrıca günümüzde yaşanan polemiklere, yanlış algılara ve sataşmalara ilişkin yetkin cevaplar verilir. Tarihin hatalardan ders veren yönüne dikkat çekercesine yapılan uyarılar ve olaylar üzerinden yapılan tahliller tarihin okur için öğretmen olmasını sağlarken, Atatürk'ün stratejik hamlelerinin ve dehasının önemi de defalarca anlaşılır.

Ayrıca Yavuz'un kalemi, eserin genelinde statik değildir. Yavuz, askerî hamleleri dile getirirken, anlatılan olaylara sık sık müdahil olur. Yapılan askerî hamlelerin doğruluğunu ve yanlışlığını eleştiri süzgecinden geçirir. Tabii yapılan eleştiriye zengin bir görüş açısı kazandırmak adına dönemi görenlerin yorumlarına yer verir. Farklı bakış açılarından ele alınan olaylara son söz kabilinden Yavuz tarafından yapılan, tarihî bilgiyi tartan yorumlar okurun ufkunu açacak ve ezber bozacak derecededir.

Yavuz'un yaptığı tahlillerin dikkat çekici özelliklerinden biri de yüzyıllar boyunca kemikleşerek kanunlaşmış resmî ya da gayri resmî savaş sanatı teorilerine ve stratejilerine sık sık yer vermesidir. Misal harp prensiplerine dair kanunlar Atatürk'ün uyguladığı stratejilerle sık sık özdeşleştirilir. Bu, Atatürk'ün üstün askerî dehasının basit bir sağlaması olduğu gibi zafere giden yolda yapılanları gözler önüne serer. Ayrıca Atatürk'ün cihanşümül askerî kaideleri kapsayıcı kararlılıkta adımlar attığı gibi, geleceğe ders mahiyetinde tutumlar sergilediği de gözden kaçmaz.

Eser kabaca beş bölümden oluşur. Her bölüm genelde Atatürk'ün askerî yaşamının önemli kavşak noktalarına denk gelir. İlk bölümde Atatürk'ün yaşamın ilk yıllarında onu askerlik mesleğine yönlendiren

amiller ve askerî eğitimi ele alınmıştır. İkinci bölümde ise; 1. Dünya Savaşı öncesi ve esnasında Atatürk'ün askerî mücadelesine yer verilmiştir. Atatürk'ün Mütareke İstanbul'undaki faaliyetleri ve onu mücadeleye hazırlayan fikrî aşama üçüncü bölümde ayrıca ele alınmıştır. Eserin dördüncü bölümü özgün bir şekilde hazırlanmış olup, tez sunumu mahiyeti taşır şekilde düzenlenmiştir. Bu bölümde Kurtuluş Savaşı üç önemli safha şeklinde tasarlanmıştır.³ Bu safhaların sunumundan sonra, Kurtuluş Savaşı'nın lojistiği ele alınmış, harp prensipleri açısından Millî Mücadele genel olarak değerlendirilmiştir. Beşinci ve son bölümde ise Atatürk'ün liderlik sırları, komutanlığı ekseninde deşifre edilmeye çalışılmıştır.

Eserin her şeyden önce akademik bir vizyon ortaya koyduğu dikkatten kaçmaz. Atatürk hakkında yazılan yerli ve yabancı kaynaklar yazar tarafından çok iyi takip edilmiştir. Özellikle Türk Kurtuluş Savaşı ve Atatürk ile ilgili genel geçer kaynaklara sık sık yer verilmiştir. Dönemi görenlerin anıları ve hatıratları ise ana metinlere, uyumlu bir şekilde monte edilmiştir. Yine askerî tarihle ilgili gölgede kalmış bazı kaynakların eserde kullanılması, eserin özgün kimliğine eşsiz bir katkı yapmıştır.

Ayrıca eserin örnek kaynak kullanımına ek olarak, iyi bir kaynak olarak öne çıktığı da savunulabilir. Hele krokilerle desteklenmiş savaş ve çatışma sunumları, askerliği merkeze alan eserler için önemli bir başvuru kaynağı olabilir. Misal bazı savaş sunumları rapor gibi günlük şeklinde düzenlenmiş olup, âdeta satranç masasındaki taşların hamleleri gibi, harp günü gününe kayda alınmıştır. Bu ayrıntılı anlatım bazılarında sıkıcı gelebilecekse de durumun seyrinin en ince ayrıntısına kadar gösterilmesi, yaşanan tarihî olayın görüldüğü kadar basit olmadığını kanıtlar.

Sonuçta; tarih bazen liderler üzerinden anlatılarak millî şura hizmet edebilir. Amaç, millî şuur gayretiyle tarihten ders alınmasıysa; dersini liderlerinin mücadelesinden en iyi öğrenenler, geleceklerinden daha emin olurlar. Mustafa Kemal Atatürk, tarihimize, kimliğimize ve geleceğimize yön veren müstesna bir karakterdir. Tarihimizde oynadığı rolü günümüzde yaşananların arka planına bakarak keşfetmek mümkündür. Onu her yönüyle tanımak, iyi idrak etmek ise; her Türk'e bir borçtur. Mustafa Kemal Atatürk'ü askerî yönüyle tüm teferruatıyla tanımak Ahmet Yavuz'un eseriyle mümkündür.

---

³ Kurtuluş Savaşı; ilk safha "Toparlanma", ikinci safha "Stratejik Savunma" ve son safha "Stratejik Taarruz" olarak ele alınmıştır.
Tarih Kritik (7) 4 History Critique | Ekim/October 2021